

॥ श्रीनटवरवपुर्जयाति ॥

वैष्णवव्याप्तशिक्षा.

. (पहिलो भाग)

नित्य नियम.

११२६३

इष्टपंचमपीठाधीश्वर गो- राभी श्री ३
वद्विभाचार्यलमहाराजश्रीनी आज्ञाधी.

वसंतराम शास्त्री.

दाद आनो.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
૨૦૨૦ ગાંધી રોડ સંગ્રહ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કાર્યવાહી વિભાગ]

અનુક્રમિક ૫૧૨૫૩ યાક

પુસ્તકનું નામ લેખકના નામ ૧૯૫૫

વિષય મ: ૮૪૪: ૧૨૨.૨

॥ श्रीनटवरवपुर्जयाति ॥

વૈષ્ણવબાલશિક્ષા.

(પહેલો ભાગ)

ચતુર્થપંચમપીઠાધીશ્વર ગોસ્વામી શ્રી ૬
શ્રીવલ્લભાચાર્યજીમહારાજશ્રીની આજ્ઞાથી.

વસતરામ શાસ્ત્રી.

એક આનો.

વાચકો તથા શિક્ષકો પ્રત્યે -

વૈષ્ણવધર્મના સિદ્ધાંતો જાણવા માટેના ગ્રંથોનો પાર નથી. એવા કેટલાંકે ગ્રંથો હાલમાં બહાર પડ્યા છે. પણ વૈષ્ણવોનો મોટો ભાગ પૂછે છે કે અમારું કન્યા શું ? સવારથી લઈને સાંજ સુધી અમે વૈષ્ણવ તરીકે શું કરીએ ? આને માટે આ એક પ્રયાસ છે. એક નાના લાલકથી એક વૃદ્ધ સુધીના હરેકને માટે આવા પુસ્તકની જરૂર છે. વૈષ્ણવ પાઠશાલાઓએ પણ આનો આદર કરવો ઘટે. સામ્રાજ્યિક વિદ્યાન શિક્ષકો આ પુસ્તકનો બાલકને અભ્યાસ કરાવે અને શ્રીવદ્ધમાધીશ્વર અને તેઓશ્રીનો વશ તથા સેવ્ય સ્વરૂપોનાં ચરિત્રો કહે માત્ર નામ જ જોખાવીને ન જ બેસી રહે. બીજા ભાગમાં આનાથી પણ કેટલીક વિશેષ માહિતી મળશે. આ ભાગ માટે તો આટલું જ પુરતું છે

વસંતરામ શાસ્ત્રી.

બીજી આવૃત્તિ.

પહેલી આવૃત્તિની પાંચ હજાર નકલો તુરત જ ખપી ગઈ. સંપ્રદાયના ઉત્તમ વિદ્વાનોએ ઘણા સારા અભિપ્રાયો લખી મોકલ્યા. પાઠશાલાઓએ એને અપનાવી. આથી વધુ હું શું આહું ?

॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥

વૈષ્ણવખ્યાલશિક્ષા.

(પ્રથમ ભાગ)

પ્રજ્ઞાતના ૧૦ વાગ્યાનો સમય છે. મંદિરના મેડાપર બેઠકમાં શ્રીગુરુદેવ મિરાળુ રહ્યા છે. આપ શ્રી સંધ્યા, જપ, પાઠ, વગેરે નિત્ય નિયમ કરી રહ્યા છે. ઘણા વૈષ્ણવો દર્શન કરવા આવેલા છે. કેટલાક વૈષ્ણવો ભેટ ધરીને શ્રીગુરુદેવના દર્શન કરે છે, તે પછી સાપ્તાગ હડત્ પ્રણામ કરીને શાંતિથી નમ્રતા સાથે શ્રીગુરુદેવની સામે બેસે છે

કૃષ્ણદાસે આજે જ બ્રહ્મસંબંધનો મંત્ર લીધો છે પહેલે દિવસે તેણે ઉપવાસ કર્યો હતો. આજે વહાણમાં સ્નાન કરીને પવિત્ર સ્થિતિમાં તેણે દીક્ષા લીધી હતી શ્રીગુરુદેવે તેના હાથમાં તુલસીપત્ર આપીને બ્રહ્મસંબંધના મંત્ર તેની પાસે બોલાવ્યો અને પછી તેના હાથમાંથી તુલસીપત્ર લઈને શ્રીપ્રભુના ચરણકમલમાં પધરાવી દીધા. ત્યારબાદ કૃષ્ણદાસે શ્રીગુરુદેવ તથા શ્રીપ્રભુને સાપ્તાગ હડત્ વત્ પ્રણામ કરીને શ્રીગુરુદેવના આજ્ઞા માગી. શ્રીગુરુદેવે પ્રસન્નતાથી તેને આજ્ઞા આપી. કૃષ્ણદાસ ઘેર જઈને મહા-પ્રસાદ લઈને હમણા જ શ્રીગુરુદેવ પાસે આવ્યો છે. શ્રી

શુરુદેવને શ્રીકલ્લેદ ધરીને સાપ્તાંગ દંડવત્ પ્રણામ કરીને સામે નમ્રતાથી તે બેઠો છે. કૃષ્ણદાસ કંઈ પૂછવા આવેલો હોય એમ જણાતું હતું શ્રીશુરુદેવે તેના અંતરની વાત બાણી લીધી. તે પછી નાચે મુજબ સવાલજવાબો થયા.

શ્રીશુરુદેવ—કેમ કૃષ્ણદાસ ! શા વિચારમાં પડ્યા છો ?

કૃષ્ણદાસ—કૃપાનાથ ! ખચિત જ, હું એક વિચારમાં પડ્યો છું. મારા મનમાં આજે કેટલાએ તર્કવિતર્ક ઉડી રહ્યા છે. જો આપશ્રીની આજ્ઞા હોય તો તે નિવેદન કરું.

શ્રીશુરુદેવ—બલે, ઘણી ખુશીથી જણાવો.

કૃષ્ણદાસ—પ્રભો ! આજે આપે મને પ્રદક્ષસંબંધ મંત્ર આપ્યો તેથી એક સામાન્ય માણસ કરતા મારી જોખમદારી વધી એટલું હું સમજું છું. આજથી બધા મને વૈષ્ણવ કહી રહ્યા છે પણ વૈષ્ણવ થયા પછી શું કરવું તેની કશી સમજણ મારામાં નથી. તો કૃપા કરીને આજે મને મારા કર્તવ્યનું જ્ઞાન કરાવશો. એટલી પરિશ્રમ આપ અવશ્ય લેશો.

કૃષ્ણદાસ એક દેલવણી પામેલો સંસ્કારી યુવક હતો. જોના માળાપ સુસ્ત વૈષ્ણવ હતા. ઘણે વર્ષે પોતાના ગામમાં શ્રીશુરુદેવ પધાર્યા તેથી તેને પ્રદક્ષસંબંધમંત્રનું જ્ઞાન આજે જ થયું હતું. કૃષ્ણદાસની ઉંમર ૧૭ વર્ષની હતી.

ઉપર જણાવેલા કૃષ્ણદાસના પ્રશ્નથી શ્રીગુરુદેવ ઘણાજ રાજી થયા, અને ઘણા સ્નેહથી તેની સાથે વાતો કરવા લાગ્યા.

શ્રીગુરુદેવ-ભાઈ કૃષ્ણદાસ, તારા પ્રશ્નથી આજ અમને ઘણો જ હર્ષ થાય છે. અમારા ચાલુ પ્રવાસમાં તારા જેવો પ્રશ્ન કરનાર તો તું એકજ મળ્યો છે. આમ તો હજારો વૈષ્ણવો અમારી પાસે આવે છે અને જાય છે, તેમજ સંસારની કથનીઓ અમારી પાસે કરે છે, પણ પોતાનું કર્તવ્ય શું છે તે જાણવાની કોઈને ઇચ્છા થતી નથી. અમને તો ઉલટું આશ્ચર્ય થાય છે કે તને આ વિકાશ કાલની અસર કેમ થઈ નથી! તારા જેવા સેવકને જોઈને અમને સતોષ થાય છે ઠીક, કૃષ્ણદાસ, તમે સવારમાં ક્યારે ઉઠો છો અને ઉઠવાતાવે ત શું કરો છો, તે જરા કહેશો!

કૃષ્ણદાસ-હા, કૃપાનિધાન! હું પરોઢિયામાં બરો-બર પાચ વાગે જાગું છું.

શ્રીગુરુદેવ-એટલું બધું વહેલું ઉઠવાનું કારણ શું?

કૃષ્ણદાસ-વૈદ્યકશાસ્ત્ર કહે છે તદ્વસ્ત માણસોએ પોતાની આવરદા વધારવા માટે દરરોજ વહેલાં ઉઠવું જોઈએ. એ વિષે એક દોહરો મને યાદ છે—

રાતે વહેલા સુઈ જઈ, વહેલા ઉઠે વીર;
બળબુદ્ધિ બહુ ધન વધે, સુખી રહે શરીર.
શ્રીગુરુદેવ-ઠીક પછી તમે શું કરો છો?

કૃષ્ણનામ-ત્યાર બાદ “ શ્રીવલ્લભાધીશ, શ્રીમહ પ્રભુ, શ્રીગુણાદિ, શ્રીગુરુદેવ, શ્રીચમુનાજી, શ્રીનાથજી ” એટલાં પવિત્ર અને મંગલ નામો બોલુ છું તે પછી શ્રીકૃષ્ણજીની અને જી પશ્ચીની છબીના દર્શન કરું છું.

શ્રીગુરુદેવ-ધન્ય છે કૃષ્ણહાસ ! તને ધન્ય છે, બહુ જ સુંદર પ્રાત સ્મરણ તું કરે છે. હવે તને કાંઈ તે વિષે વધારે સમજાવવાની જરૂર રહેતી નથી માત્ર એ જ લાવા જીના ચરકૃત સ્લોકો તને શિખવવા પડશે. અમે બોલીએ તે પ્રમાણે તું લખી લે

શ્રીગુરુદેવ નીચે લખેલા સ્લોકો બોલે છે અને કૃષ્ણનામ તે લખી લે છે.

ત્રાગોવર્ધનનાથપાદયુગલં હૈયમવીનપ્રિયં

નિત્યં શ્રીમથુરાધિપં સુખકરં શ્રીવિકૃત્તેશં મુદા ॥

શ્રીમદ્દ્વારવતીશગોકુલપતી શ્રીગોકુલેન્દુવિભું

શ્રીમન્મન્મથમોહનં નટવરં શ્રીબાલકૃષ્ણં ભજે ॥૧॥

(અર્થ:—શ્રીનાથજી, શ્રીનવનીતપ્રિયાજી, શ્રીમથુરેશજી, શ્રીવિકૃત્તેશજી, શ્રીગોકુલનાથજી, શ્રીગોકુલનાથજી, શ્રીગોકુલનાથજી, શ્રીમદ્દ્વારવતીશજી, શ્રીમદ્દ્વારવતીશજી, શ્રીમદ્દ્વારવતીશજી અને શ્રીબાલકૃષ્ણજી, એમનું હું સ્મરણ કરું છું.)

શ્રીમદ્વલ્લભવિકૃતૌ ગિરિધરં ગોવિન્દરાયાભિધં
 શ્રીમદ્બાલકકૃષ્ણગોકુલપતી નાથં રઘૂણંસ્તથા ॥
 એવં શ્રીયદુનાયકં કિલ ધનશ્યામં ચ તદ્વંશજાનુ
 કાલિન્દ્રીં સ્વગુરું ગિરિં ગુરુવિભું સ્વીયપ્રભુંશ્ચ સ્મરેત્ ॥

(અર્થ—શ્રીમદ્દામ્ભુજ, શ્રીગુણાંધ્રજ, શ્રીગિરિધરજ, શ્રીગોવિન્દરાયજ, શ્રીબાલકૃષ્ણજ, શ્રીગોકુલનાથજ, શ્રીરઘુનાથજ, શ્રીયદુનાયજ, શ્રીધનશ્યામજ, એમનો સમસ્ત વંશ શ્રીવલ્લભકુલ, શ્રીયમુનાજ, પોતાના ગુરુદેવ, શ્રીગિરિરાજજ, શ્રીકાલિન્દ્રયાલ અને પેતાને માથે બિરાજતા પ્રભુ એ બધાનું સ્મરણ કરવું.)

શ્રીગુરુદેવ—વહાણામાં ઉઠતાં વેંત જ આ જે સ્લોકનો પાઠ કરવો. તેમ જ પહેલા સ્લોકમાં પ્રભુનાં ૧૦ સ્વરૂપોનાં નામો છે. એ નામો બોલતી વેળાએ એ સ્વરૂપોનું મનથી સ્મરણ કરવું. બીજા સ્લોકમાં શ્રીગુરુદેવનાં અને બીજાં સ્વરૂપોનાં નામો છે. તેમનું પણ ધ્યાન કરવું. આપણા આખા સંપ્રદાયના શ્રીગુરુદેવ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યજી મહાપ્રભુજ છે. એઓશ્રીએ આપણાપર દયા કરીને પ્રભુને મેળવવાનો સુંદર અને સહેલો રસ્તો બતાવ્યો છે. અત્યાદિ પણ પોતાના વંશમાં એઓશ્રી બિરાજે છે અને આપણને બ્રહ્મસંબંધનો મંત્ર આપીને, પ્રભુની સેવાનો માર્ગ બતા

વીને, પ્રભુને મળવા માટે લાયક બનાવે છે. તેથી આપણા શ્રીમહાપ્રભુજી કોઇ બીજા નહિ, પણ આપણને બ્રહ્મસંબંધ મંત્ર આપનારા આપણા શ્રીગુરુદેવ જ છે, એમ ખાત્રીથી માનજો. વળી ગુરુ તો સાક્ષત્ પ્રભુ જ છે એમ વેદ પણ કહે છે તેથી શ્રીગુરુદેવનું સ્મરણ તો હરહંમેશ કરવું.

ઉપરના બન્ને શ્લોકોમા પ્રમુખા અને શ્રીમહાપ્રભુજીનાં જીવંતાં જીવતાં સ્વરૂપોના નામો છે અત્યારે તે સ્વરૂપો કયા બિરાજે છે અને તેમની સેવા કોણ કરે છે તે નીચેના કોષ્ટકથી જણાશે —

કોનું સ્વરૂપ	સ્વરૂપનું નામ.	અત્યારે કોણ સેવે છે	કયા બિરાજે છે
શ્રીમહાપ્રભુજી	શ્રીનાથજી	નિલકાશિત શ્રીગોવર્ધનલાલજી મહારાજ	શ્રીનાથદ્વારા
શ્રીગુર્સાદજી	શ્રીનવનીતપ્રિયાજી	"	"
શ્રીમ રંધરજી	શ્રીમથુરેશજી	શ્રીગિરિધરજી મહારાજ	શ્રીકોટા
શ્રીગોવિદ્યરામજી	શ્રીવિક્રમનાથજી	શ્રીગોપેશ્વરલાલજી મહારાજ	શ્રીનાથદ્વારા
શ્રીબાલકૃષ્ણજી	શ્રીદ્વાગિકાંધીશજી	શ્રીમજબૂપાણીલાલજી મહારાજ	શ્રીકાંકરોલી
શ્રીગોકુલનાથજી	શ્રીગોકુલનાથજી	શ્રીવલ્લભાચાર્યજી મહારાજ	શ્રીગોકુલ
શ્રીરઘુનાથજી	શ્રીગોકુલચંદ્રમાજી	"	શ્રીકામવન

શ્રીયદુનાયજી	શ્રીકલ્યાણરાયજી	શ્રીવલ્લભલાલજી	ત્રકાદરા મહારાજ
શ્રીધનસ્થામજી	શ્રીમદ્દનમોહનજી	શ્રીરમજી	કામવન મહારાજ

ગોદનાં સ્વરૂપો.

શ્રીનટવરલાલજીનું સ્વરૂપ શ્રીમહાપ્રભુજીએ સેવેલું છે અને તે શ્રીમથુરેશજી પાસે ખિરાજતું હતું, તેને હાલ અમદાવાદમાં ગો. શ્રી ૬ શ્રીમધુસૂદનલાલજી મહારાજ સેવે છે.

શ્રીબાલકૃષ્ણલાલજીનું સ્વરૂપ શ્રીમહાપ્રભુજીએ સેવેલું છે અને તે શ્રીદ્વારકાધીશની ગોદમાં ખિરાજતું હતું, તે હાલ સુરતમાં ગો. શ્રી ૬ શ્રીવ્રજરત્નલાલજી મહારાજ સેવે છે. આ પ્રમાણે ૧૦ સ્વરૂપો થયા.

આમાં એટલું સમજવાનું છે કે, શ્રીમહાપ્રભુજીના બે કુમાર; એક તો શ્રીગોપીનાથજી અને બીજા શ્રીગુણાધરજી અથવા શ્રીવિકૃલનાથજી, શ્રીગોપીનાથજીનો વંશ ચાલ્યો નથી, ને શ્રીગુણાધરજીનો વંશ વધ્યો છે. શ્રીગુણાધરજીના શ્રીગિરિધરજી આદિ સાત કુમારો થયા. તેથી સાત ઘર કહેવાયા. હજી પણ તે સાત ઘર ચાલુ છે અને ઉપર જણાવેલા સ્વરૂપો તેમાં ખિરાજે છે.

● અત્યારે શ્રીયદુનાયજીના મોટા ઘરમાં શ્રીકલ્યાણરાયજી ઠાકુરજી રહેતાં. સમા ખિરાજે છે શ્રીયદુનાયજીએ પોતે કોડે પણ એ- ઠાકુરજીને સેવે. ૧૫ થી તેઓશ્રી બધા ભણ્યો.ન ધરમાં પધારના, પણ અત્યારે એઓશ્રીના ત્રણમાં શ્રીકલ્યાણરાયજી ખિરાજે છે.

હીકે કૃષ્ણદાસ, તમને ગાતાં આવડે છે કે નહિ ?

કૃષ્ણદાસ—હા કૃપાનાથ ! હું તે શીખ્યો છું.

શ્રીગુરુદેવ—તો નીચેનાં બે પદો ઠરઠોજ સવારના
ગાતાં ગાતા બાલબો.

રાગ બિલાસ અથવા ભૈરવ.

જય જય શ્રીવલ્લભ પ્રભુ, શ્રીચક્રવૈય સાથે,
નિજ જનપદ કરત કૃપા, ધરત હાથ માથે,
દોષ સમે દૂર કરત, ભક્તિભાવ હૃદય ધરત,
કાજ સમે સરત સદા, ગાવત ગુચ્છ ગાથે. જય જય૦
હાલેકો દેહ દમત સાધન કર મૂરખ જન ?
વિદ્યમાન આનંદ ત્યજ ચક્ષુ પ્રયોં અપાયે ?
રસિક અરન શરન સદા રહતહેં બડભાગી જન,
અપનો કર બે કુરપતિ ભરત તાહિ બ થે. જય જય૦

ત્રી યમુનાજી.

શ્રીયમુનાજી તિહારો કરશ મોહ બાવેં.

શ્રીગોકુલકે નિકટ બહત હો, લહરનકી છામ આવે. શ્રી.
હ બહરની સુખ દેની શ્રીયમુનાજી, જે જન પ્રાત ઉઠ નહાવેં,
માત્રનમોહનજૂકી ખરી ચે પીયારી, પટરાની જૂ કહાવેં. શ્રી.
બૃંહાવનમેં રાસ રમ્યો હેં, મોહન મુરલી બજાવે;
સૂરદાસ પ્રભુ તિહારે મિલનકો, બેઠ બિમલ જસ ગાવેં. શ્રી.

કેમ કૃષ્ણદાસ, પ્રભુલું સ્મરણ કર્યા પછી માતપિતાને વંદન કરે છે કે ?

કૃષ્ણદાસ—હા, કૃપાનાથ ! પ્રાત સ્મરણ પછી માત-પિતાને તથા ઉમ્મરમા મોટા દરેક મુરખીઓને પ્રણ કરીને “ જય શ્રીકૃષ્ણ ” બોલું છું.

ગુરુદેવ—આપણા સંપ્રદાયની એ જ રીત છે. સર્વના હૃદયમા અન્તર્યામિ-સ્વરૂપે શ્રીકૃષ્ણ બિરાજે છે, માટે આપણે તો નાનામોટા બધાને “ જયશ્રીકૃષ્ણ ” કહેવા ધટે. શ્રીગોકુલનાથજીની આદીના વૈષ્ણવો “ જે જે શ્રીગોકુલેશ ” કહે છે. ત્યાર પછી તમે શું કરે છે ?

કૃષ્ણદાસ—તે પછીનો કેટલોક સમય દેહને ભગતી રોચક ક્રિયામા બળ્ય છે. પહેલા તો અમે સરખી ઉમ્મરના સાથે મળીને ગરમાગરમ ચાહ પીના હતા. પણ જ્યારથી આપણા સંપ્રદાયના બાણીતા માસિક “ વૈષ્ણવધર્મપતાકા ” માં ચાહ વિષેનો લેખ વચ્ચે ત્યારથી અમને ખાતરી થઈ છે કે, ચાહ પીવો અને ઝેર પીવું એ બરોબર છે, ઝેર પુરત પ્રાણ હરી લે છે અને ચાહ રીઝાવી રીઝાવીને માણસને મડદાલ બનાવી દે છે, તેથી અમે ચાહ છોડી લીધી છે. ચાહને બદલે અમે ગાયનું પવિત્ર દૂધ પીએ છીએ. અમારે ઘેર ગાય છે, એનું દૂધ દોહાને સવારમાં

મંગલલોગમાં પ્રભુને ધરવામાં આવે છે, તે જ પ્રસાદી દૂધ અમને પીવા મળે છે. એવીજ રીતનો ધણો દેરદાર અમે શે ચક્રિયામાં પણ કર્યો છે. પહેલા અમે સાબુ અથવા રાખથી હાથ પગ ધોતા હતા; પણ માટીના ગુણુ બાણ્યા પછી હવે માટીથી ધોઈએ છીએ. માટી ગુણુમાં ઠંડી હોય છે. હાથપગ ધોતી વેળાએ જો તેનો ઉપયોગ થાય તો આખા શરીરની ગરમી તે હરી લે છે. જેમ આખા શરીરમાંની ઠંડી હાથપગના તળીઆ તપાવવાથી ચાલી જાય છે, તેમ માટી પણ પોતાનો ગુણુ હાખવે છે ને સુગંધથી દુર્ગંધને દૂર કરી પવિત્ર ભાવ ઉત્પન્ન કરે છે તેથીજ આપણા ગ્રંથોમાં જણાવ્યા મુજબ દશવર હાથ અને સાતવાર બંને હાથ અને ત્રણ વાર પગ ધોવા લાગ્યા છીએ હાતણુ પણ ગુણુકારી વનસ્પતિઓ, જેવી કે અઘેડી, લીમડો, ખેર, કણુજી, વગેરેના કરીએ છીએ જે ઝાડને કાંટા હોય તે અથવા તો જેનું દૂધ ગરતુ હોય તે ઝડના ખાર આંગળના હાતણુ કરવા એમ શાસ્ત્રોમાં કહ્યું છે તે પછી શ્રીયમુનાજીનું નામ હાથને દરરોજ ઠંડે પાણીએ નહાઈએ છીએ. ઠંડે પાણીએ સારી પેટે નહાવાથી જઠરાગ્નિ વધે છે, ઉત્સાહ તથા બળ આવે છે. આગસ તથા બળતણ દૂર નહાસે છે. ખરાબ સ્વપ્ને આવતાં નથી. શરીર દંડુરસ્ત રહે છે.

ગુરુદેવ—કેમ, તમે કસરત કરો છો કે નહિ ?

કૃષ્ણુદાસ—હા, પ્રભો ! હમણાજ અમારા ગામમા અખાડો સ્થપાયો છે, તેમાં હંમેશાં સાંજના બેઠેં છું સવારમાં તો ઘરમાજ કસરત કરવાનો સમય મળી જાય છે. હરરોજ પ્રભુને ૧૦૮ હંઠવત્ પ્રણામ કરું છું, તેથી “એક પંથ દો કાજ” સરે છે.

ગુરુદેવ—ઠીક, તમારો નિત્ય નિયમ કેવો છે ?

કૃષ્ણુદાસ—નાહી રહ્યા પછી પહેલે દિવસે સૂકવેલાં પવિત્ર શુદ્ધ ખાદીનાં વસ્ત્રો પહેરું છું. તે પછી બેન અથવા દર્શના આસનપર બેસીને ચરણામૃત લઉં છું. ત્યાર બાદ તિલક કરું છું.

ગુરુદેવ—પણ અત્યારે તો તમારા કપાળમાં તિલક જણાતું નથી, તેનું કારણ શું ?

કૃષ્ણુદાસ—(શરમથી નીચું જોડીને) પરસેવો લુછતા તિલક પણ ભુંસાઈ ગયું હશે.

ગુરુદેવ—એ ઠીક ન કહેવાય. તિલક એટલે પરબ્રહ્મ પૂર્ણપુરોષોત્તમ શ્રીકૃષ્ણનું ચરણકમલ આપણે અહર્નિશ એજ ચરણકમલનો આશ્રય કરનારા છીએ એનું સ્મરણ તાબું રહે માટે આપણે તિલક વિના એક પણ પથ્થુ નજ રહીએ. વળી સાક્ષાત્ પ્રભુના ચરણકમલરૂપ તિલક જેના માથામાં ચોલી રહ્યું હોય તે જગતમાની કોઈ પણ દેવ દેવીની કે રાજામહારાજાની તાબેદારી ન કરે અને કોઈથી

ડરે પણ નહિ, એકજ પ્રભુનો ખની રહે. આમ આપણું તિલક, નિડરપણું શ્રદ્ધા, વિશ્વાસ, આત્મભાગ વગેરે દેવી ગુણોની નિશાની છે એમ માનીએ. માટેજ આપણે માત્ર કપાલમાજ તિલક નથી કરતા પણ શરીરમાના મુખ્ય બાર અવયવમા તિલક કરીએ છીએ. બાર ભાગ કયા તેની તો તમને ખબર હશે

કૃષ્ણજીદાસ—હા જેજે ! ૧ કપાલમા, ૨ નાભિપર, ૩ હૃદયમા, ૪ કંઠમા, ૫ જમણી કેડ પર, ૬ જમણા હાથ પર, ૭ જમણા કાનના મૂળમા, ૮ ડાબી કેડપર, ૯ ડાબા હાથપર, ૧૦ ડાબા કાનના મૂળમા, ૧૧ પીઠની નીચે કેડ પર, ૧૨ ડોકની હડપચી ઉપર.

ગુરુદેવ—અરોબર; તમે છાયાં એટલે કે મુદ્રા કરો છો કે નહિ ?

કૃષ્ણજીદાસ—ના, હું નથી કરતો મારા ઘરમાં મારા પિતાશ્રી વગેરે કરે છે.

ગુરુદેવ—ખેર, હાલ એટલું બસ છે. મુદ્રા વિવેની મગજપણુ હવે પછી કોઈવાર તમને આપીશું. પણ લલાટમા તિલક કર્યા પછી વચમાં કકુ, કેસર કે ચરણામૃતનું ચિન્હ તો જરૂર કરજો. એ પ્રભુના ચરણકમલનો શણગાર છે. તિલક પણ પ્રભુત' પ્રસાદી કેસર અથવા કંકુનું કે ગુલાબનું કરવું. લાલરંગ એ પ્રેમની નિશાની છે. પ્રભુમાં આપણે

વહાલ શખીએ છીએ માટે લાલ રંગનું તિલક કરીએ છીએ. વારુ, પછી જપપાઠ વગેરે કાંઈ કરો છો કે ?

કૃષ્ણદાસ—વધારે તો કંઈ બનતું નથી. “ શ્રીકૃષ્ણઃ શરણં મમ ” એ અષ્ટાક્ષર મંત્રની પાંચ માળા ફેરવું છું.

ગુરુદેવ—પણ આજથી તો તમારે વધારે નિત્ય-નિયમ કરવો પડશે. આજે તમે વૈષ્ણવ થયા, જેમ જનોઈ લીધા પછી પ્રાદાણનો બાળક ગાયત્રી ન જપે તો પ્રાદાણ મટી બચ તેણુ તમે આજથી શ્રીસર્વોત્તમસ્તોત્રનો પાઠ ન કરો તો વૈષ્ણવજ મટી બાંચો. શ્રીસર્વોત્તમસ્તોત્રમા શ્રીમહાપ્રભુજીના ૧૦૮ નામ છે. એનું સ્મરણુ તો હરબડી રહેવું જોઈએ. તે ન બને તો એકવાર તો એ સ્તોત્રનો પાઠ જરૂર કરવોજ જોઈએ. શ્રીમહાપ્રભુજીની કૃપાથીજ આપણને આ ભક્તિમાર્ગ ફળે છે. માટે શ્રીમહાપ્રભુજીને તો આપણે ખૂબ રીઝવીએ. તે પછી શ્રીયમુનાદેવનો પણ પાઠ કરવોજ છે. શ્રીયમુનાજી પરમહયાળુ છે. તેઓ કૃપા કરીને આપણને સુંદર અલૌકિક દેહ આપે છે, જે વડે અ.પણને પ્રભુની લીલાનો આનંદ પ્રાપ્ત થાય. શ્રીયમુનાદેવ પછી સિદ્ધાતરહસ્ય, નવરત્ન, શ્રીકૃષ્ણાશ્રય અને ચતુઃસ્તોત્રી એટલા પાઠ તો અવશ્ય કરવા. સિદ્ધાંતરહસ્ય ગ્રંથમા શ્રાવણુ શુદ્ધ અગ્યારશની મધરાતે શ્રીમહાપ્રભુજીને પ્રભુ શ્રીનાથજીએ પ્રદાસબંધની જે

આજ્ઞા કરી તેનું વર્ણન છે. નવરત્ન ગ્રંથમાં ભક્તિ-
 માર્ગમાં આઠા પછી કશી ચિંતા ન કરવાની શ્રીમહા-
 પ્રભુજીએ આજ્ઞા કરી છે. પછી કૃપણાશ્રય ગ્રંથ છે.
 આપણે અત્યારે હઠહઠતા કલિયુગમાંથી પમાર થઈએ છીએ.
 અત્યારે દેશકાલ અપવિત્ર થયા છે. પ્રભુને મેળવવાના બધા
 રસ્તાઓ પણ બધ થઈ ગયા છે. આવા વિકરાળ સમયમાં
 પ્રભુને મેળવવાનો એક જ માર્ગ રહ્યો છે. તે માર્ગ શ્રીમ-
 હાપ્રભુજીએ આ ગ્રંથમાં બતાવ્યો છે. શ્રીકૃષ્ણસમા હયાળુ
 પ્રભુ કોણ હોય? પોતાના હૃદયમાં એવા અસુરોને પણ
 ઉત્તમ ગતિ આપનારા પ્રભુ શ્રીકૃષ્ણને જ બે શરણે જઈએ
 તોજ અત્યારે તો આપણો પત્તો ખાય એમ છે. માટે કશું
 ન બને તો શ્રીકૃષ્ણનો આશ્રય કરો, એને જ શરણે જાઓ
 એવી આજ્ઞા આ ગ્રંથમાં છે ચતુઃકોટી ગ્રંથમાં આપણા
 ચાર પુરુષાર્થ ગણાવ્યા છે. સદા સર્વદા શ્રીકૃષ્ણની સેવા
 કરવી, એમ કરતા કશી ફિકર કરવી નહિ, પ્રભુને હૃદયમાં
 પધરાવ્યા તો બેડો પાર થયો એમ માનવું, તેથી સ્મરણ
 અને સેવા કદી મૂકવા નહિ આ વાત એ ગ્રંથમાં કરી છે.
 એ પ્રમાણે આપણો જપપાઠ ચાલુ હોય તે વખતે આપણી
 પાસે બે ચિત્ર તો જરૂર હોવા જ જોઈએ. એક શ્રીગુરુદેવનું
 અને એક શ્રીઠાકુરુજીનું. એ ચિત્રની બીજી સેવા ન બને
 તો પછી શુદ્ધ દેશી મીશ્રીનો-સાકરનો ભોગ તો અવશ્ય

ધરવો. તે પછી અષ્ટાક્ષરનો જપ કરવો. શ્રીગોકુલનાથજીની ગાદીના સેવકો ‘શ્રીકૃષ્ણઃ શરણં મમ’ એના ઉપરાંત “શ્રીવલ્લભઃ શરણં મમ” અને “શ્રીગોકુલેશ. શરણં મમ” એનો પણ જપ કરે શરૂઆતમાં વધુ કાંઈ ન બને તો આટલો નિત્ય નિયમ તો દરેક વૈષ્ણવોએ કરવોજ જોઈએ. આમાં કાંઈ વધારે વખત નથી લાગતો ૨૪ કલાકમાંથી અઘી કલાક પણ આપણે જપપાઠમાં ન ગાળીએ તો વૈષ્ણવ શાના ? એક બીજુ પણ કહેવાનું છે. તમારા ગામમાં જે મંદિર હોય ત્યાં તમારે એકવાર દર્શન કરવા જરૂર જવું. ત્યાં જઈને પ્રભુની કાંઈને કાંઈ સેવા કરીને હાથ પવિત્ર કરવા આટલું તો જરૂર કરજો. પછીથી તમને વિશેષ કર્તવ્ય બતાવીશું.

કૃષ્ણદાસ—કૃપાનિધાન ! આપશ્રીની આજ્ઞાનો અમલ કાલથીજ થયો. આપશ્રીએ કૃપા કરીને કર્તવ્યનું ભાન કરાવ્યું તે માટે આપના ઋણમાંથી હું કદી છુટનાર નથી.

[શ્રીગુરુદેવ સેવામાં પધારે છે અને ઋધા વૈષ્ણવો પ્રણામ કરીને ઘેર જાય છે.]

॥ अथ भंगलायरणुम् ॥

श्रीकृष्णाय नमः ॥ श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः ॥

श्रीमहाचार्ययरयुक्कमल्लेख्ये नमः ॥

श्रीगुप्ताध्यायपरमहयालवे नमः ॥

चिंतासंतानहंतारो यत्पाहांमुज्जरेणुवः ॥
स्वीयानां तान्निजचार्यान् प्रणुमामि मुहुर्मुहुः ॥ १ ॥

यदनुग्रहतो जंतुः सर्वदुःपातिगो लवेत् ।
तमहं सर्वदा वंदे श्रीमद्वल्लभनंदनम् ॥ २ ॥

अज्ञानतिमिरांधस्य ज्ञानांजनशक्ताकया ।
यक्षुर्नभीलितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥ ३ ॥

नमामि हृदये शेषे लीलाक्षीराब्धिशायिनम् ।
लक्ष्मीसहस्रतीक्ष्णालिः सेव्यमानं कञ्जानिधिम् ॥ ४ ॥

यतुर्लिंश्च यतुर्लिंश्च यतुर्लिंश्च त्रिमिस्तथा ।
षड्भिर्विराजते योऽसौ पंचधा हृदये भव ॥ ५ ॥

॥ धृति श्रीभंगलायरणुं समाप्तम् ॥

॥ अथ सर्वोत्तमस्तोत्रम् ॥

प्राकृतधर्मानाश्रयमप्राकृतनिषिद्धधर्मश्चपमिति ।
 निगमप्रतिपाद्यं यत्तच्छ्रद्धं साकृति स्तौभि ॥ १ ॥
 कलिकालतमश्छन्नदष्टित्वाद्विदुषामपि ।
 संप्रत्यविषयस्तस्य भाहात्म्यं समलूः सुवि ॥ २ ॥
 हयया निजभाहात्म्यं करिष्यन्प्रकटं हरिः ।
 वाण्या यद्वा तद्वा स्वास्यं प्रादुर्भूतं यकार हि ॥ ३ ॥
 तदुक्तमपि दुर्बोधं सुबोधं स्याद्यथा तथा ।
 तन्नाभाष्टोत्तरशतं प्रवक्ष्याम्यभिज्ञाध्वर ॥ ४ ॥
 ऋषिरग्निकुमारस्तु नाम्नां छन्दो जगत्प्रसा ।
 श्रीकृष्णस्य देवता यः श्रीजं काश्चिदः प्रभुः ॥ ५ ॥
 विनियोगो लक्षितयोगप्रतिग्रहविनाशने ।
 कृष्णाधराभृतास्वादसिद्धिरत्र न संशयः ॥ ६ ॥
 आनन्दः परमानन्दः श्रीकृष्णस्य कृपानिधिः ।
 दैवोद्धारप्रयत्नात्मा स्मृतिभात्रार्तिनाशनः ॥ ७ ॥
 श्रीभागवतगूढार्थप्रकाशनपरायणः ।
 साकारब्रह्मवाङ्मयकथापको वेदपारमः ॥ ८ ॥

માયાવાહનિરાકર્તા સર્વવાહનિરાસકૃત્ ।
 ભક્તિમાર્ગાબ્જમાર્ત્તૃડ સ્ત્રીશૂદ્રાવુદ્ધૃતિક્ષમ ॥ ૯ ॥
 અંગીકૃત્યૈવ ગોપીશવલ્લભીકૃતમાનવઃ ।
 અંગીકૃતૌ સમર્યાદો મહાકાર્ણિકો વિભુઃ ॥ ૧૦ ॥
 અદેયદાનદક્ષશ્ચ મહોદારચરિત્રવાન્ ।
 પ્રાકૃતાનુકૃતિવ્યાજમોહિતાસુરમાનુષઃ ॥ ૧૧ ॥
 વૈશ્વાનરો વલ્લભાખ્યઃ સદ્રૂપો હિતકૃત્સતામ્ ।
 જનશિક્ષાકૃતે કૃષ્ણભક્તિકૃન્નિખિલેષ્ટહઃ ॥ ૧૨ ॥
 સર્વલક્ષણસંપન્નઃ શ્રીકૃષ્ણજ્ઞાનદો ગુરુઃ ।
 સ્વાનંદતુંહિલઃ પદ્મદત્તાયતવિલોચનઃ ॥ ૧૩ ॥
 કૃપાદગ્વૃષ્ટિસંહૃષ્ટહાસદાસીપ્રિયઃ પતિઃ ।
 રોષદકપાતસંપ્રુષ્ટભક્તદ્વિડ ભક્તસેવિતઃ ॥ ૧૪ ॥
 સુખસેવ્યો દુરારાધ્યો દુર્લભાધિસરોરુહઃ ।
 ઉગ્રપ્રતાપો વાકસીધુપૂરિતારોષસેવકઃ ॥ ૧૫ ॥
 શ્રીભાગવતપીયૂષસમુદ્રમથનક્ષમઃ ।
 તત્સારભૂતરાસસ્ત્રીભાવપૂરિતવિગ્રહઃ ॥ ૧૬ ॥
 સાન્નિધ્યમાત્રદત્તશ્રીકૃષ્ણપ્રેમા વિમુક્તિદઃ ।
 રાસલીલૈકતાત્પર્યઃ કૃપયૈતત્કથાપ્રદઃ ॥ ૧૭ ॥

विरहानुभवैकार्थं सर्वत्यागोपदेशकः ।
 लवकत्याचारोपदेष्टा च कर्मभार्गववर्त्तकः ॥ १८ ॥
 यागादौ लक्षितभार्गे कसाधनत्वोपदेशकः ।
 भूर्भुवः पुरुषो वाक्यपतिर्विष्णुधेश्वरः ॥ १९ ॥
 कृष्णनाभसहस्रस्य वक्ता लक्षितपरायणः
 लवकत्याचारोपदेशार्थं नानावाक्यनिर्णयकः ॥ २० ॥
 स्वार्थोज्ज्वलाभिज्ञप्राणप्रियस्तादृशवेष्टितः
 स्वहासार्थकृताशेषसाधनः सर्वशक्तिधृक् ॥ २१ ॥
 भुवि लक्षितप्रयारैककृते स्वान्वयकृत्पिता ।
 स्ववंशे स्थापिताशेषस्वभावात्म्यः स्मयापहः ॥ २२ ॥
 पतिप्रतापतिः पारलौकिकैहिकदानकृत् ।
 निगूढहृदयोनन्यलक्षतेषु ज्ञापिताशयः ॥ २३ ॥
 उपासनादिभार्गातिमुग्धमोहनिवारकः ।
 लक्षितभार्गे सर्वभार्गवैलक्षण्यानुभूतिकृत् ॥ २४ ॥
 पृथक्शरणभार्गोपदेष्टा श्रीकृष्णुहार्दवित् ।
 प्रतिक्षणुनिकुञ्जस्थलीलारससुपूरितः ॥ २५ ॥
 तत्कथाक्षिप्तचित्तस्तद्विस्मृतान्यो ब्रजप्रियः ।
 प्रियब्रजस्थितिः पुष्टिद्वीलाकर्ता रहःप्रियः ॥ २६ ॥

लभतेऽप्यपूरकः सर्वाज्ञातवीज्ञेतिमोक्षनः ।
 सर्वासकतो लभ्यमात्रासकताः पतितपावनः ॥२७॥
 स्वयशोमानसं हृष्टहृदयांभोजविष्टरः ।
 यशःपीयूषलहरीप्लानितान्यरसः परः ॥२८॥
 ह्रीलाभृतरसार्द्रार्द्रां कृताभिज्ञशरीरलतः ।
 गोवर्द्धनस्थित्युत्साहस्तह्रीलाभेभृतरितः ॥२९॥
 यज्ञलोक्ता यज्ञकर्ता यत्तुर्वर्गवशारहः ।
 सत्यप्रतिज्ञसिगुणातीतो नयविशारहः ॥३०॥
 स्वकृतिर्वर्द्धनस्तत्त्वसूत्रलाभ्यप्रदर्शकः ।
 मायावादाभ्यतूलाभिर्ध्वजवाहनिर्ऋतः ॥३१॥
 अभ्राकृताभिलाकल्पलूषितः सहजस्मृतः ।
 त्रिलोकीलूषणं लूभिलाज्यं सहजसुन्दरः ॥३२॥
 अशेषलभ्यसंप्राप्त्यर्थ्यरणाञ्जरेनोधनः ।
 धृत्यानन्दनिधेः प्रोक्तं नाम्नाभष्टोत्तरं शतम् ॥३३॥
 श्रद्धावशुद्धबुद्धिर्यः पठत्यनुद्दिनं जनः ।
 स तदेकमनाः सिद्धिमुक्तां प्राप्नोत्यसंशयम् ॥३४॥
 तदप्राप्तौ वृथा मोक्षस्तदप्राप्तौ तद्व्यगतार्थत्वम् ।
 अतः सर्वोत्तमं स्तोत्रं जप्यं कृष्णपुरसार्वभौमः ॥३५॥
 इति श्रीमदभिकुमारप्रोक्तं सर्वोत्तमस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

॥ અથ શ્રીયમુનાષ્ટકમ્ ॥

નમામિ યમુનામહં સકલસિદ્ધિહેતું મુદ્ધા
 મુરારિપદપ કજસ્કુરહમંદરેષુ કટામ્ ॥
 તટસ્થનવકાનનપ્રકટમોદપુષ્પાંયુના
 સુરાસુરસુપૂજિતસ્મરપિતુઃ શ્રિયં બિબ્રતીમ્ ॥૧॥
 કલિંદગિરિમસ્તકે પતહમંદપૂરોજ્જવલા
 વિલાસગમનોદ્ધસત્પ્રકટગંડશૈલોન્નતા ॥
 સધોષગતિહંતુરા સમધિરૂઢદોલ્લોત્તમા
 મુકુન્દરતિવર્દિની જયતિ પદ્મખંધોઃ સુતા ॥ ૨ ॥
 ભુવં ભુવનપાવનીમધિગતામનેકસ્વનૈઃ
 પ્રયાલિરિવ સેવિતાં શુકભયૂરહંસાદિભિઃ ॥
 તરંગભુજકંકણપ્રકટમુક્તિકાવાલુકા-
 નિતંબતટસુદર્શી નમત કૃષ્ણતુર્યાપ્રિયામ્ ॥ ૩ ॥
 અનંતગુણભૂષિતે શિવવિરચિદેવસ્તુને
 પનાથનનિબે સદા ધ્રુવપરાશરાબીષ્ટદે ॥

विशुद्धमथुरातोऽसकलगोपगोपीवृते
 कृपाजलधिसंश्रिते भम मनः सुखं लावय ॥ ४ ॥
 यया अरुणपद्मज्ज मुररिपोः प्रियं लावुका
 सभागमनतोभवत्सकलसिद्धिदा सेवनाम् ॥
 तथा सदृशताभियात्कमलजसपत्नीव यत्
 हरिप्रियकलिंदया मनसि मे सदा स्थायीताम् ॥ ५ ॥
 नभोस्तु यमुने सदा तव अरित्रभत्यहंभुतं
 न जतु यमयातना भवति ते पयःपानतः ॥
 यमोपि भगिनीसुतान् कथमु हंति दुष्टानपि
 प्रियो भवति सेवनात्तव हरैर्यथा गोपिकाः ॥ ६ ॥
 भमास्तु तव सन्निधौ तनुनवत्वमेतावता
 न दुर्लभतमा रतिर्भुररिपौ मुकुटप्रिये ॥
 अतोस्तु तव लालना सुरधुनी परं संगमात्
 तवैव भुवि कीर्तिता न तु कदापि पुष्टिस्थितैः ॥ ७ ॥
 स्तुतिं तव करोति कः कमलजासपत्नि प्रिये
 हरैर्यहनुसेवया भवति सौख्यभाभोक्षतः ॥

धृतं तव कथाधिका सकलगोपिकासंगमः
 स्मरश्चमन्त्राणुलिः सकलगात्रजैः संगमः ॥ ८ ॥
 तवाष्टकमिदं मुदा पठति स्मरसूते सदा
 समस्तदुरितक्षयो भवति वै मुकुटे रतिः ॥
 तथा सकलसिद्धयो मुररिपुश्च संतुष्यति
 स्वभावविजयो भवेद्धति वज्रलः श्रीहरेः ॥ ९ ॥

धृति श्रीमद्वल्लभाचार्यविरचितं श्रीयमुनाष्टकं संपूर्णम्

॥ अथ सिद्धांतरहस्यं ॥

श्रावणस्यामले पक्षे ऐकादश्यां महानिशि ।
 साक्षाद्भगवता प्रोक्तं तदक्षरश उच्यते ॥ १ ॥
 ब्रह्मसंघं धरणात्सर्वेषां देहलवयोः ।
 सर्वदोषनिवृत्तिर्हि दोषाः पंचविधाः स्मृताः ॥ २ ॥
 सहजं देशकक्षोत्था लोकवेदनिर्दिष्टाः ॥
 संयोगजः स्पर्शनश्च न भंतव्याः कथंचन ॥ ३ ॥
 अन्यथा सर्वदोषाणां न निवृत्तिः कथंचन ।
 असमर्पितवस्तूनां तस्माद्वर्जनमाचरेत् ॥ ४ ॥

निवेदिभिः समर्प्यैव सर्वं कुर्याद्विनिश्चितः ।
 न भूतं देवदेवस्य साभिलुक्तं समर्पणम् ॥ ५ ॥
 तस्मिन्नाहौ सर्वकार्ये सर्ववस्तुसमर्पणम् ।
 हत्तापहारवयनं तथा च सकलं हरेः ॥ ६ ॥
 न ग्राह्यमिति वाक्यं हि लिप्तभार्गपरं भूतम् ।
 सेवकानां यथा लोके व्यवहारः प्रसिध्यति ॥ ७ ॥
 तथा कार्यं समर्प्यैव सर्वेषां ब्रह्मता ततः ।
 गंगात्वं सर्वदोषाणां गुणदोषाद्विपर्ययं तत् ॥
 गंगात्वेन निरूप्या स्यात्तद्वदत्रापि यैव हि ॥ ८ ॥
 ॥ धृति श्रीमद्वल्लभदीक्षितविरचितं सिद्धांतरहस्यं
 संपूर्णम् ॥

॥ अथ नवरत्नस्तोत्रम् ॥

यिंता अपि न कार्या निवेदितात्मलिः कदापीति ।
 लभवानपि पुष्टिस्थो न करिष्यात् लोकिष्ठां च गतिम् १
 निवेदनं तु स्मर्तव्यं सर्वथा तादृशैर्जनैः ।
 सर्वेश्वरश्च सर्वात्मा निजेऽग्रतः करिष्यति ॥ २ ॥

सर्वेषां प्रलुसंभंधो न प्रत्येकभित्तिस्थितिः ॥
अतोऽन्यविनियोगेऽपि चिन्ता का स्वस्य सोऽपि चेत् ॥

अज्ञानादथवा ज्ञानात्कृतमात्मनिवेदनम् ॥
यैः कृष्णसात्कृतप्राणैस्तेषां का परिदेवना ॥ ४ ॥

तथा निवेदने चिन्ता त्याज्या श्रीपुरुषोत्तमे ॥
विनियोगेऽपि सा त्याज्या समर्थो हि हरिः स्वतः ॥ ५ ॥

लोके स्वास्थ्यं तथा वेदे हरिस्तु न करिष्यति ॥
पुष्टिभार्गस्थितो यस्मात् साक्षिणो भवतामिलाः ॥ ६ ॥

सेवाकृतिगुरोराज्ञाभाधनं वा हरीच्छया ॥
अतः सेवापरं चित्तं विधाय स्थीयतां सुखम् ॥ ७ ॥

चित्ताद्वेगं विधायापि हरिर्यच्चत्करिष्यति ।
तथैव तस्य लीलेति भत्वा चिन्तां द्रुत त्यजेत् ॥ ८ ॥

तस्मात्सर्वात्मना नित्यं श्रीकृष्णः शरणं भव ।
वह्निर्बिरेव सततं स्थेयमित्येव मे भवतः ॥ ९ ॥

॥ धृति श्रीमद्वृद्धाचार्यविरचितं नवरत्न
स्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

॥ શ્રીકૃષ્ણાશ્રયઃ ॥

સર્વભાગેષુ નષ્ટેષુ કલૌ ચ ખલધર્મિણિ ।
 પાપહુન્નયુરે લોકે કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥ ૧ ॥
 મ્લેચ્છાકાન્તેષુ દેશેષુ પાપૈકનિલયેષુ ચ ।
 સત્પીડાવ્યગ્રલોકેષુ કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥ ૨ ॥
 ગગાદિતીર્થવર્યેષુ દુષ્ટૈરેવાવૃતેષ્વિહ ।
 તિરોહિતાગ્રિદૈવેષુ કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥ ૩ ॥
 અહંકારવિમૂઢેષુ સત્સુ પાપાનુવર્તિષુ ।
 લાભપૂજ્યર્થયત્નેષુ કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥ ૪ ॥
 અપરિજ્ઞાનનષ્ટેષુ મંત્રેવત્રતયોગિષુ ।
 તિરોહિતાર્થદૈવેષુ કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥ ૫ ॥
 નાનાવાહવિનષ્ટેષુ સર્વકર્મવ્રતાદિષુ ।
 પાપંડૈકપ્રયત્નેષુ કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥ ૬ ॥
 અન્નમિલાદિદોષાણાં નાશકોનુભવે સ્થિતઃ ।
 જ્ઞાપિતાખિલમાહાત્મ્યઃ કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥ ૭ ॥
 પ્રાકૃતાઃ સકલા દેવા ગણિતાનંદકં બૃહત્ ।
 પૂર્ણાંદો હરિસ્તસ્માત્કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥ ૮ ॥
 વિવેકધૈર્યલક્ત્યાહિરહિતસ્ય વિશેષતઃ
 પાપાસક્રતસ્ય દીનસ્ય કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥ ૯ ॥

સર્વસામર્થ્યસહિતઃ સર્વત્રૈવાખિલાર્થકૃત્ ।
 શરણુસ્થસમુદ્ધારં કૃણુ વિજ્ઞાપયામ્યહમ્ ॥૧૦॥
 કૃણુશ્રયમિદં સ્તોત્રં યઃ પઠેત્કૃણુસંનિધૌ ॥
 તસ્યાશ્રયો ભવેત્કૃણુ ઇતિ શ્રીવલ્લભોડઅવીત્ ॥૧૧॥
 ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિતઃ શ્રીકૃણુશ્રયઃ
 સંપૂર્ણઃ ॥

॥ અથ ચતુઃશ્લોકી ॥

સર્વદા સર્વભાવેન ભજનીયો વ્રજધિપઃ ।
 સ્વસ્થાયમેવ ધર્મો હિ નાન્યઃકવાપિ કદાચન ॥ ૧ ॥
 એવં સદા સ્મ કર્તવ્યં સ્વયમેવ કરિષ્યતિ ॥
 પ્રભુઃ સર્વસમર્થો હિ તતો નિશ્ચિંતતાં વ્રજેત્ ॥ ૨ ॥
 યદિ શ્રીગોકુલાધીશો ધૃતઃ સર્વાત્મના હૃદિ ।
 તતઃ કિમપરં બ્રૂહિ લૌકિકૈર્વૈદિકૈરપિ ॥ ૩ ॥
 અતઃ સર્વાત્મના શશ્વદ્ગોકુલેશ્વરપાદયોઃ ।
 સ્મરણું ભજનં ચાપિ ન ત્યાજ્યમિતિ મે મતિઃ ॥૪॥
 ॥ઇતિ શ્રીમદ્વલ્લભાચાર્યવિરચિતા ચતુઃશ્લોકી સમાપ્તા

કેમ વર્તવું ?

આમઆ શ્રી ગોસ્વામી બાળકોનાં સેવા સ્વરૂપનાં મંદિરોમાં દર્શન કરવા જવું. જોડા બહાર કાઢવા. શ્રી ઠાકુરજી કે ગુરુદેવ પાસે છત્રી, લાકડો કે હથીયાર રાખીને જવું નહિ. દર્શન કરવા માટે ધક્કામુક્કો ન કરવી. દર્શન માટે જાણણ વગેરે મંદિરના કેઈ પણ ભાગ ઉપર ચડવું નહિ. દર્શનની વાર હોય તો વ્યર્થ વાનોમાં કે નિંદામાં સમય ન ગુમાવતાં જે બને તે સેવા કરવી, કે પ્રમુખું નામ લેવું દર્શન કરીને પુંઠ હાથ બહાર નીકળવું નહિ ગુરૂના દર્શન પણ અવશ્ય કરવા. શ્રીગુરુદેવ ઉપર લૌકિક ભાવે જોતું નહિ. ગુરૂનાં ચરણસ્પર્શ કરવાં. ગુરુ પાસે કે મંદિરમા પગ રાખવા ચલાવી બેસવું નહિ. મંદિરમા ગુરુના ચરણસ્પર્શ કે ગુરુને સેવ થાય નહિ, ઉપર બેઠકમાં થાય. જેની ભક્તિ દેવમાં હોય તેવીજ ગુરુમા રાખવી એમ વેદ કહે છે.

પવિત્ર થઇને પ્રસાદ લેવો પ્રમુખે સમગ્રી વિનાની કેઈ પણ વસ્તુ લેવી નહિ ગીતામા પણ તેવીજ આજ્ઞા ભગવાને કરેલી છે. મંદિરમાથી મહાપ્રસાદ પેતાને ત્યાં પધારે તો તેને ભગવત્સ્વરૂપ બાણીને સત્કારપૂર્વક પદસાવવો દક્ષિણ દિશા બણી મોઢું કરીને જમવું નહિ, આસે આસે પ્રમુખું નામ લેવું. અન્નની નિંદા ન કરી પોતે પાટલા ઉપર બેસીને પાતલ જમીન ઉપર રાખીને જમવું નહિ

લોહનાં કે તાંબાનાં વાસણમાં જમવું નહિ. સંધ્યા સમયે જમવું નહિ. આહાર તેવો ઓઠકાર એ કહેવત પ્રમાણે ડુંગળી, લસણ વગેરે તામસ પદાર્થોથી દૂર રહેવું. તેમ અપવિત્ર માણસોના સ્પર્શથી દૂષિત થયેલું અન્ન કે જળ પણ લેવું નહિ, જલ ઉંચેથી લેવું. ચોવીસ ઓઠકારી અને રામનવમી, નૃસિંહ ચતુર્દશી, જન્માષ્ટમી, વામન દ્વાદશી એ ચાર જયંતીને દિવસે વ્રત કરવું, વ્રતને દિવસે પાનસોપારી, તેલમા બનાવેલા પદાર્થો, મીઠું મરચું તેમજ કેફી પદાર્થ લેવા નહિ, ક્ષૌર ન કરાવવું. આ સિવાય (૨૮ વ્રતો સિવાય) બીજાં કોઈ વ્રતો કરવાં નહિ. એક સર્વ જગતના નાથ શ્રીકૃષ્ણ વિના અન્યમાં અનન્ય પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ ન કરવી.

અતિથિનો સત્કાર કરવો, માતૃપિતા તરફ પૂજ્ય ભાવ રાખવો. એઓની અજ્ઞાનું ઉદ્ધવન કરવું નહિ. હરેક કાર્યે તેઓની આજ્ઞાથીજ કરવાં. તેઓની સામે કાંઈ પણ કહેવું નહિ તેઓનું દિલ હુખાવવું નહિ. માતૃપિતાએ પણ પોતાના કુળની મર્યાદા બાળવી રાખવી. પોતાના પુત્રના પ્રેમને લીધે પુત્રની રીતભાત તરફ કેટલાંક માઆપો બેઠરકાર રહે છે, તેથી પુત્રો આજકાલના જમાનામાં સસ્તી થઈ પડેલી શ્રદ્ધ કરનારી હોટલોમાં જઈને ધર્મ શુભાવે છે, તેથી પુત્રોપર અકુશ રાખવું, અને તેની હીલચાલ પર સંપૂર્ણ ધ્યાન રાખવું.

સાજના નાહી ધોઈને ચરણામૃત લઈને, તિલક કરીને
વાળુ કરવું. પછી સત્સંગ કરવો, મહાનુભાવી ભગવદીયોની
વાર્તાઓ અને ભગવાનના ગુણોનું ગાન કરીને ચરણામૃત
લઈને પ્રભુસ્મરણ કરીને સુષ્ઠ જવું.

કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મદ અને મત્સર એ છ
દુશ્મનો છે, તેથી સાવધ રહેવું. ક્રોધ થાય તો હાથ પગ
ધોઈને ચરણામૃત લેવું. સર્વ પ્રાણી માત્રપર દયા રાખવી
વિશ્વાસઘાત ન કરવો. ઇદ્રિયો ઉપર કાળુ રાખવો. સૂતકીનો
સ્પર્શ ન કરવો. ઉંમરા ઉપર બેસવું નહિ. દીવાને કુંક ન
મારવી. ભગવદ્ગુણો પુરસ્તી કે કોચપર બેસી ગાવા નહિ
શુરની પાસે પણ તેવા ઉચ્ચ આસને બેસવું નહિ. નકામો
કોઈ સાથે વાદવિવાદ ન કરવો, ખોટો ડાળ કરવો નહિ,
નાસ્તિક વેદનિહક, ચંઠાળ આદિનો પડછાયો પણ લેવો
નહિ દરેક સમયે સદાચારી અને પવિત્ર રહેવું. એ પ્રમાણે
વર્તવાથી પોતાનો ઉદ્ધાર થાય છે.

પ્રકાશક:—વસંતરામ હરિકૃષ્ણ શાસ્ત્રી.

શ્રીદેવકીનંદન નિવાસ, સ્ટેશન પાસે, અમદાવાદ

મુદ્રક.—સોમાલાલ મંગળદાસ શાહ,

ધી શુજરાત પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ, પાચકુવા, અમદાવાદ

પ્રા. ૫૦૦૦.

॥ श्रीगोकुलेन्द्रर्जयति ॥

वैष्णवधर्मपताका.

(आठमું વર્ષ માર્ગશીર્ષથી શરૂ થયું છે.)

શ્રીમદ્દાપ્તભુજ અને તેઓશ્રીના વચના મહાનુભા
શ્રીગોસ્વામિબાલકોના સંસ્કૃત ગ્રંથોના રહસ્યો સ.
ગુજરાતી ભાષામાં વાચવા હોય, અષ્ટસખા આદિ મહા
ભાવોનાં પ્રજ્ઞભાષાનાં સુદર પદો ગાવાં હોય, સપ્રહાયના
ઉત્તમ સિદ્ધાંતો સમજવા હોય, શ્રીવલ્લભકુલના ચિત્ર
સાથેના ચરિત્રો વાચવા હોય, સ્ત્રીબાલકોના ધર્મ સમજવા
હોય, આશ્લેષ કરનારાઓના રહિયા વાચવા હોય તો આજે
ને આજેજ “વૈષ્ણવધર્મપતાકા” ના ગ્રાહક બનો, લવાજમ
ટપાલખર્ચ સાથે માત્ર અઢી રૂપીઆ છે લખો—

વ્યવસ્થાપક “વૈષ્ણવધર્મપતાકા”

શ્રીદિવકીનંદનનિવાસ, સ્ટેશન પાસે,

અમદાવાદ.

